

TOLMINSKI GLAS

L. 1.

Tolmin, 2. decembra 1944

Št. 19

Naš kmečki dom

Od vasi do vasi peljejo ceste, pota in steze. Hiše stojijo ob cestah ali pa so odmaknjene od njih in so s cesto zvezane po kolovozni poti. Nad hišami je ponosno dvignjena cerkvena, na križpotjih in koncem vasi pa stoje znamenja in kapelice. Ni je skoraj slovenske vasi brez cerkvice. Po vrtovih in travnikih pa se podijo kričavi otroci, tu se lovijo, tamkaj se gredo žandarje in ravbarje ali pa slepe miši. Iz dimnikov se kadi, morda že kuhajo za večerjo.

To je podoba naše vasi.

V teh vaseh stojijo domovi, eni čisto preprosti in skoraj ponižni, drugi mogočni in ponosno dvignjeni nad ostalimi. Na vseh pa počiva čudno dobra prikupnost in gostoljubna domačnost, kakršne ne najdeš nikjer. In dovolj ti je, da vidiš od daleč, takoj boš vedel: To je slovenska hiša. In če ne bi nič drugega videl, boš moral vedeti, da je ta zemlja slovenska, da so ljudje, ki v teh domovih živijo, Slovenci. Če pa vstopiš v hišo, boš našel tamkaj prijazne ljudi, veselih obrazov in dobrotnih oči. Dali ti bodo jesti in piti ter bodo prijazno in radovedno govorili s teboj. Ko si boš vse ogledal, boš videl, da nimajo nikjer tako lepo, čisto in urejeno kakor pri nas. Če ti bodo oči obvisle v kotu na razpelo, tedaj vedi, da je to najsvetejše znamenje našega kmečkega doma, da je to znamenje tudi simbol našega trpečega, pridnega, a čestokrat zaničevanega kmeta, ki je trd v svoji besedi, a dober v svojem srcu. Vedi tudi, da dokler bo Križani visel v vzvišenem kotu naše kmečke sobe, z razprostrtimi rokami, kot da bi hotel objeti vse, ki so v tej sobi, kot da bi jih njegova krvaveča in na križ pribita roka hotela varovati na njihovih poteh in jih spremljati pri njihovih delih, tako dolgo bo ta hiša slovenska in ljudje v njej samo Slovenci. Kajti nikjer drugje ne boš našel tega. In vedeti moraš, da vse, kar je našim kmetom svetega, čuvajo kakor zenico svojega očesa in ljubijo kakor svojo rodno zemljo.

NAROD V NESREČI

Človeku se v življenju nešteto-krat primeri, da pade v nesrečo, iz katere skoraj da ne ve izhoda. Če pa je človek trden in vztrajen, če ni omahljivec, si more in tudi mora pomagati.

Prav tako se zgodi tudi z narodom. Ni ga namreč naroda, ki v svoji zgodovini ne bi imel temnih trenutkov, če ne morda celo temnih let suženjstva. Toda če je narod zdrav, če ima voljo do življenja, ni nobene stvari, ki bi ga mogla ukloniti ali uničiti. Vztrajal bo tudi v trpljenju, tudi v nesreči, a ne samo vztrajal, iz trpljenja bo celo izšel prekaljen, še močnejši, kot zmagovalec. In po trpljenju izkristaliziran bo samozavestno in zanosno začel z novim delom. Tedaj si bo štel samo v čast in ponos, da je v trpljenju znal vztrajati in vstati v novo življenje. Zgodi se celo, da narod dan svoje nesreče, potem ko je spet vstal k življenju, praznuje kot narodni praznik. Tako n. pr. Srbi svoj Vidov dan, ko je na Kosovem polju padel cvet srbske mladine, pokošen od turskih sabelj, praznujejo kot največji narodni praznik. Na Kosovem je bila uničena srbska vojska, nista pa bila uničena srbski duh in srbska volja do življenja, ta dva sta živela in se pripravljala za dan vstajenja, ki je resnično tudi prišel.

Da je naš narod danes v nesreči, morda v največji nesreči, ki ga je kdajkoli v zgodovini zadela, nam je popolnoma jasno. Notranja revolucija, ki so jo začeli in razveli komunisti s spre-

nosiljo svoje taktike in z močjo svoje organizacije, je narod razdelila v dva boreča se tabora. Prvi je listi, ki je revolucijo začel in ima samo en cilj, izvesti revolucijo do konca pa čeprav preko trupel vseh pošlenih in zavednih Slovencev, samo da bi sebi ustvaril »raj na zemlji«. V tem »raju« bodo seveda sužnji vsi listi, ki svoj narod vsaj malo ljubijo in vsaj malo razumejo, kako velika nesreča za narod, če ne morda celo smrt, je protinardni in brezbožni komunizem. Prvem, komunističnemu taboru je v njegovem boju za revolucijo poleg satanske laži dovoljeno seveda prav vse, s čimer bi se mogla zmaga pospešiti ali zagotoviti. Zato naj se nam ne zdi čudno, zakaj množično pobijanje vseh, ki se ne strinjajo s komunizmom; zakaj ropanje in požiganje domov, kajli ko bo kmet lačen in brez strehe, ga bo lahko zrevolucionirali; zakaj rušenje in zapiranje šol in slovenskih kulturnih ustanov, saj če se odraščajoča mladina ne bo vzgajala v šolah, sploh ne bo vedela, da je na svetu še kaj drugega kot komunizem.

Drugi tabor, torej tabor »reakcije«, je tabor listih Slovencev, ki preveč ljubijo svoj narod, da bi tako kot komunisti pljuvali nanj, je tabor onih ljudi, ki so v zadnjem trenutku prijeli za orožje in se bore proti komunizmu in boljševiški lažnoosvobodilni fronti in njenim razcapanim tolpam, partizanom.

S tem, da je nastal tabor proti-

komunistov, se ni začela narodna nesreča, ampak je prav to sreča in rešitev za narod. Nesrečo našemu narodu je prinesel komunizem s svojim partizanstvom. Kdor trdi, da smo bili Primorci vsi edini in složni, dokler ni bilo ustanovljeno domobranstvo, je to isto, kot da bi trdil, da je vse do ustanovitve domobranstva primorsko ljudstvo blazno drvelo v prepad in da ga je tik nad robom prepada zauslavilo domobranstvo in tako preprečilo, da nismo strmoglavili vanj. Domobranstvo nas je torej pred pogibom rešilo.

V nesreči smo se torej znašli, nismo klonili. Klonili nikdar in nikoli ne mislimo, trdega boja se ne strašimo! Kajli zavedamo se, da je torej samo od nas odvisno življenje našega naroda. Po drugi strani zopet vemo, da samo močni in neomahljivi morejo zmagovati stopati v življenje. Taki hočemo biti! Ne bojimo se žrtve in trpljenja, kajli še močnejši bomo izšli iz njih! Nobene skrivnosti in zapletenosti nil. Boj je tu. Z bojem je združeno trpljenje, s trpljenjem so združene žrtve. In ta boj obstaja iz dvojnega: iz boja dobrega proti zlu — to je proti komunizmu — in iz boja zlega proti vsemu dobremu — torej tudi proti narodu! Dolžnost vsakega posameznika je, da se bori proti zlu in tako s tem omili narodu nesrečo. In čim več nas bo, ki se bomo borili proti komunizmu, tem več garancij bo imel narod za lepšo bodočnost. In nekoč si bomo šteli v čast, da v narodni nesreči, to je v borbi s komunizmom, nismo omahovali.

Še nekaj boš videl v naši kmečki hiši, česar boš najbolj vdsel, otroke... Da, kopico nasmejanih in razposajenih otrok, ki jim zdravje kar žari z umazanih ličec, prijel jih boš za kuštrave glavice in nič se te ne bodo bali. Spoznal boš, kako zdrav in trden rod živi v našem kmečkem domu in prepričan boš, da se ne bo nikdar in nikomur posrečilo, ga zatreti ali potujčiti. Kajti smeje se ti bodo govorili, da so bili petindvajset let stavljeni na trdo preizkušnjo, a se niso dali. »Mi se ne damo nikomur!« ti bodo rekli. Če ne boš verjel njihovim besedam, boš moral verjeti kopicici brbljajoče dece in razpelo

v kotu, ki sta in bosta ostala zagotovilo, da bo slovenska kmečka hiša živela še dolgo potem, ko bodo tisti, ki so jo, hoteli uničiti, že davno pozabljeni. Če boš v naši kmečki hiši ostal čez noč, boš moral tudi ti zvečer z vso družino moliti rožni venec, moliti za polje in za živino, moliti za otroke in za vreme, moliti za blagoslov, za duše v vica in za srečno zadnjo uro. In ko boš razmišljal, boš moral temu zdravemu rodu želeči, da bi vedno ostal tak. In prijetno ti bo, saj ni lepšega, kot biti gostoljubno sprejet v slovenski kmečki hiši.

Če je danes toliko naših kmečkih domov požganih a-

li drugače uničenih, če je toliko kmečkih družin razbitih in razgnanih, se moraš spomniti, da je tega kriv samo komunizem, ki ni zrastle iz kmečke hiše. Vstali pa so iz kmečkega doma možje in fantje, ki so prijeli za orožje, da branijo svoj dom in svoja življenja pred barbarskim partizanstvom. Iz kmečke hiše so zrastle naši domobranci, in ko jih boš videl s pesmijo na ustnicah korakati čez naše vasi, si boš svest, da bodo ti mladi vojaki premagali okrutnega sovražnika in po zmagi postavili še lepši kmečki dom, ki bo ostal zvest izročilom dedov, to je zlasti narodu in veri.

Kaj so rekli „maršal“ Tito...

V enem svojih zadnjih govorov, ki ga je naša OF dala celo natisniti in so ga partizani marljivo trosili po naših vaseh, je »očka« Tito govoril

»Danes imamo svojo narodno oblast, imamo najvišji organ narodne oblasti v Jugoslaviji, to je AVNOJ... V vsej dobi teh nadčloveških bojev in naporov smo bili ovirani z raznih strani. Z raznih strani so skušali onemogočiti boj ki ga bijejo naši narodi. Toda premagali smo vse zapreke in danes ni več sile, ki bi nam lahko odvezla pridobitve, ki smo si jih priborili s krvjo in življenji najboljših sinov narodov Jugoslavije...«

Točno tako pravi Tito, kar bi se čisto preprosto reklo: Zmagali smo in nikogar več ni, ki bi nam mogel našo zmago spodnesti. Točno tako izzveni cela prva polovica Titovega govora, morda bi dodali samo še to: Zatorej gorje belogardistom!

Ker so partizani mislili, da nam bo zadostovala samo prva polovica govora in nam bo dovolj ob sladki besedi »zmagala«, mislili so, da nismo tako »neumni«, da bomo brali še drugo polovico, kajti navsezadnje je govor le malo predolg, so šli in natisnili cel govor. Mi pa, neumni kot smo, smo prebrali do konca. In kaj smo našli? Tito vzame besedo nazaj, nič več ne trdi, da je zmaga že njegova, ampak takole pove nam belogardistom:

»Nismo še končali z oboroženim bojem proti sovražniku, proti osvajalcem in njihovim hlapcem. Tudi danes ob dvanajsti uri nam je potreben vsak sin naše domovine, ki misli pošteno in ki želi našemu narodu srečo in boljšo bodočnost.«

To bi se pa reklo: Dosti vas je še belogardistov, a kdor je »pošten«, naj pride k nam, da nam bo pomagal zmagati, kajti še mnogo jih potrebujemo! Tako! To je pa lep korak nazaj, to pa ni več: Zmagali smo!

In še bolj neumni, kot smo, smo brali naprej:

»V naši deželi je bilo mnogo zaveznikov fašizma in so še tu. To so ustaši, to so nedičevci, to so četniki Draže Mihajloviča in Rupnikovi belogardisti. V zadnjem času, ko je jasno, da so Nemci izgubili vojno, skušajo sovražniki našega naroda s svojimi zvezami v inozemstvu ne samo rešiti svojo kožo, temveč znova sestati našemu ljudstvu na vrat.

Žal mi je, ker moram tukaj reči, da nam je zelo žal, ker nekateri krogi v zavezniških deželah ne morejo ali nočejo verjeti tega, kar se je pri nas dogajalo in kar se še dogaja. (S tem hoče Tito reči, da mu Angleži več ne verjamejo, da se partizani bore za Jugoslavijo, ali pa da morda celo slutijo, da je on sam čisto navaden razbojnik in komunist, ki je dobro plačan od Moskve. Morda hoče reči celo to, da zavezniki že verjamejo »lažnjivi belogardistični propagandi«, ki se je razpasla tudi v inozemstvu. Op. pis.) Nas to boli. Tri in pol leta smo bili zelo potrpežljivi. In mislim, da nam ne more nihče te potrpežljivosti zanikati. Toda mi smo takrat to razumeli in to opravičevali s tem, da so bili v deželah naših zaveznikov neobveščeni. — (Oprostite, da Tita kar med govorom spet prekinemo. Tole moramo povedati, da danes baje že krožijo med zavezniki Črne bukve v angleškem prevodu, katerim zavezniki verjamejo več kakor Titu, kajti toliko soli imajo menda v glavi, da če bi sešteli vse osvobodeno ozemlje, kolikor ga je Tito osvobodil, bi bilo osvobodene že najmanj pol Evrope, in če bi sešteli vse tiste Nemce in »izdajalske belogardiste«, ki so jih partizani pobili v junaškem boju, bi to zneslo že toliko milijonov, da ne bi bilo že niti enega nemškega vojaka več, o »izdajalcih« pa ne bi bilo več ne duha ne sluha. Ker pa Angleži vedo, da je obojih še mnogo več, kot si Tito misli, zato ni čudno, da mu ne verjamejo! Torej se le dobro obveščeni!) — Danes o tem ne more več biti govora in zato je nekam nenavadno in čudno, da še obstojajo taki dvomi.«

No, tako. Titova zmaga je zdaj še odvisna od zaveznikov! Kar bodo oni rekli, to bo držalo. Spet velik korak nazaj. Tito torej računa še na trde boje z belogardisti, računaj še na velike težave, ki jih bo imel z zavezniki. To oboje pa je daleč od tiste prve polovice, ki se je glasila: Jaz TITO in mi partizani smo že zmagali!

In mi, še bolj neumni, kot smo, smo iz tega Titovega govora razbrali, da se Titu njegova opevana zmaga vsak dan bolj odmika, on sam pa da je vsak dan bliže zagrebški ječi, kjer je že navajen sedeti, ali pa da je celo že čisto blizu gaugam na zagrebškem trgu, kar mu bo čisto pristajalo in mu gotovo ne bo ušlo!

15. JANUAR

S petnajstim septembrom ni bilo nič. Tito in njegovi so se kruto prevarali, ker so mislili, da se bodo domobranci vsi navdušeni pridružili razrgani partizanski armadi. A kaj, ko domobrancem to niti na misel ni prišlo. Sem pa lja so res malo pogledali po gozdovih, a partizani so se jih prestrašili in jo hitro odkurili.

Proti petnajstem so že zmagoslavno pisali, da je več kot pol domobrancev »skesanih in osramočenih« prišlo k njim. Tudi laž jim ni pomagala. Slovenski vojak je s prezirno na ustnicah stal lrdno na straži, na straži za svoj dom, za svojo deco in mater, na straži za svoj narod.

Potem so pisali vsi, od Kidriča pa do Kardeleja, od Logarja pa do smrkavih pedenjmožicev, da so belim izdajalcem zaprta vrata v »hrabro in nepremagljivo, v veličastno in z žrtvami, borbami in zmagami posvečeno« NOV in POJ. In še to so pisali, da se ne bodo nikdar več spozabili in nas pozivali, da naj pridemo k njim, a mi smo se smejali in si mislili, da je itak vse eno ali nas pozivajo ali pa molčijo, kajli naš odgo-

vor je v vsakem primeru: puška in boj. Še enkrat: PUŠKA IN BOJ!

Ker pa sedaj vidijo, da bodo v snegu in mrazu in vsled neprestanih hajk gołovo poginili, če ravno do petnajstega januarja morda še ne, gołovo pa po pet, najstem, zalo so sedaj »v neskončni širokogrudnosti in v neizmerni ljubezni in skrbi za nas« poslali poslednjič in zadnjič, toda čisto gołovo zadnjič svoj prav poslednji poziv: Do petnajstega januarja smo vam zopet odprli vrata! To je poslednji poziv, ne preslišite ga in ne obočavljajte se!

A mi se zopet smejimo v brk in pravimo: 15. januar! To je pa ravno v začetku najhujše zime! Iz te moke ne bo kruha! Aha! Že vedo, rdeči bralci, kako neprijelne so hajke pozimi v mrazu in snegu, toda mi jim ne bomo prizanesli. To bodo bežali; če bodo mogli ubežati, je pa drugo vprašanje!

Na splošno pa je naš odgovor i petnajstega septembra i januarja i maja i vselej: PUŠKA IN BOJ, in sovragu kletemu smrll!

Socialni problem je rešen...

Rešili so ga gotovi terenci in ofarske frklje na položaju. Danes ne kaže objaviti teh ljudi in ne položaja, kjer se udejevujejo, da ne bi zaradi tega trpeli pametni ljudje kot ovaduhi in izdajalci. Bo že prišel čas, ko bo vsakdo prejel svoje plačilo, omenjeni rešitelji socialnega vprašanja pa bodo dobili še prav posebno nagrado.

Tole je čisto enostavna rešitev težkega problema:

Najprej bo treba pobiti vse tiste, ki imajo hiše še cele, ker ti so večinoma belogardisti in proti »duhu svobode«. V njihove hiše se bodo naselili tovariši in tovarišice, ki nimajo več lastnega doma. Požgane ali podrte hiše bodo popolnoma izginile in bo vse lepo zavrano, da bo tudi tam rodila zemlja bogate sadove za svobodne tovariše v novem kraljestvu, v zemeljskem rajju.

Miklavž prihaja

Otrokom že utripljejo srca v napetem pričakovanju. Zdaizdaj bo prišel, sam sveti Miklavž bo prišel z angelčki iz nebes in s parkelji iz pekla. In šel bo po vsej slovenski zemlji, ves dan in vso noč bo ho-

dil, da bo obiskal prav vse otroke. In obdaroval jih bo, pridne bogato, hudobne pa skopo ali morda celo samo s palico.

Prosimo sv. Miklavža, da ko bo hodil po naši lepi Tolminski zemljici, naj položi svojo blagohotno roko na naše vasi in jim vrne mir, naj položi svojo blagohotno roko na kuštrave glavice naših neboljlenih otrok in jim da, da se bodo očetje in bratje, ki jih je satan nagnal v gozdove, vrnili in vedno ostali doma. Prosimo ga, naj s svojo dobrohotno roko obriše tisočere solze z lic naših žalostnih mater in vdov. Povejmo mu, da so naši otroci pridni, zato naj jim ne prinese palice, ampak lepih slovenskih knjig, da bodo brali iz njih in vzljubili našo besedo.

Vse mu povejmo, temu dobremu sv. Miklavžu! Saj ne bo hud na nas, da mu imamo toliko povedati, ko ga pa že toliko časa ni bilo k nam. In še to mu naročimo, da naši otroci iskreno želijo, da bi odslej leto za letom hodil k njim in jim delil darove, prav tako kot je bila njegova navada v lepih, lepih starih časih.

**Berite in širite
„Tolminski glas“.**

PO EVANGELIJU...

„Dvignite glave, zakaj vaše odrešenje se približuje.“

(Luk., 21, 28.)

Velik nered bo zavladal v vesoljstvu tik pred strašnim dnevom obračuna, ko bo vse razodeto; »Znamenja bodo na soncu in luni in zvezdah in na zemlji bo med narodi stiska in zmeda zaradi šumenja morja in valov. In ljudje bodo kopneli od strahu in pričakovanja tega, kar mora priti nad ves svet; zakaj nebeške sile se bodo majale.« A božji Odrešenik tolaži vse pravične, naj se ne boje ob grmenju razpadajočih svetov, ker njih odrešenje bo blizu. Veselijo naj se, saj kmalu po stiski tistih grozних dni bo luč iz Luči vse razsvetlila, da bo blestela resnica pred vsem svetom, a tudi vsaka laž bo popolnoma razkrinkana in hudobneže bo presunil in pretresel pogleda milijonov. Tako veličastna bo tista zmaga resnice nad lažjo, tako popoln trijumf pravice nad krivico!

Tudi v naravnih zakonih je tako, da se iz bolečine poraja življenje, iz trpljenja vstajenje. Zato smo prepričani, da bo tudi iz duševnih in telesnih

razvalin našega časa vzkliko nekaj lepega in plemenitega. Danes sicer še divja po svetu grobi materializem — sejavec najbridkejših nesreč. Pri nas še komunizem mori lastni narod. Ne prorokujemo, da bo tega krutega sovražnika konec že kar čez nekaj mesecev. Ne maramo biti lažni preroki. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da bo komunizma prej ali slej konec, ker ima v sebi vse gnile kali, ki ga bodo razkrojile: »loveku se namreč nečloveško upira; nekaj časa morda še potrpi, a ko je mera polna, takrat vzkipi. Nečloveški komunizem se zaveda tega svojega poraza, boji se gotove zmage resnice in trepeti pred nepristransko sodbo zgodovine. Toda še v smrtnem obupu divja. Ta obup je za nas dobro znamenje, — znamenje, da umira sovražnik in prihaja odrešenje, da se temna noc spreminja v veličastno zarjo božjega dne.

Bratje! »Dvignite glave, vaše odrešenje se približuje!«

Misel o šoli

Izobrazba je vsakemu narodu, ki hoče biti enakovreden drugim kulturnim narodom, nujno potrebna. Kajti samo od izobrazbe je odvisna vsa kulturna dejavnost naroda. Vrednost in zrelost posameznega naroda pa se cenijo predvsem po njegovi kulturni stopnji in po moči njegovega ustvarjalnega duha.

Če torej hočemo, da bo naš narod kaj pomenil, moramo naši mladini oskrbeti šole in to od najnižjih pa vse do najvišjih. Kajti le s pomočjo šole bo mladina mogla razviti svoje intelektualne sile in bo tako duhovno razvita in razumsko zrela mogla povsod naš narod predstaviti kot narod popolnoma zrelih ljudi.

Kakor pa kultura nikdar in nikakor ne more biti lastnine ene stranke v narodu, ampak je in mora biti le lastnina naroda kot celote, izraz narodove duše, spričevalo narodove zrelosti, tako sme in mora biti šola samo izraz narodove volje, ki se kaže v tem, da naj se v šolah mladina, ki je seme narodove bodočnosti, izobražuje, da se izpopolnjuje do najvišje možne izobrazbe, in to ne gle-

dé na različne stranke ali struje v narodu. Šola ne more biti lastnina stranke, ampak le tisto duhovno žarišče, tisti čisti studenec in vrec, ki naj iz njega naša mladina pije in se krepi ter se tako pripravlja za kulturno ali drugačno delo med narodom.

VSI MORAMO SODELOVATI

Še vedno je precej ljudi, ki stojijo našemu protikomunističnemu gibanju ob strani iz isto enostavnega razloga, ker ne najdejo poti, po kateri bi se nam približali in priključili. Ne bi bilo prav, da bi te ljudi pustili v nemar, kajti tako bi ti postali našemu gibanju nekoristni. Povdariti moramo vselej in povsod, da mi nikogar ne odbijamo, če je le protikomunist in hoče narodu dobro, ampak nasprotno, pritegniti ga moramo. Ne smemo misliti, da je protikomunistično delo samo v aktivni borbi proti partizanom, tudi skrb za begunce, skrb za razširjanje naše propagande, nastop v javnem in zasebnem življenju v govoru in debati proti partizanom, vse to je že ci-

del protikomunističnega boja.

Seveda je domobranstvo edini in glavni izraz hotenja našega naroda, zato mora sodelovati v protikomunistični borbi ves narod, eden v uniformi, drugi morda drugače. Cilj, ki ga ima narod pred seboj, nam je vsem skupen. Zato ni izgovora, ko je sto in sto načinov za skupen nastop proti partizanstvu.

Izprašajmo si vest vsi, koliko in kaj smo storili v tej smeri, in če še nismo, začnimo takoj, zakaj najtežje je začeti. Če bomo to storili, ne bo nikogar več ob strani, ki resnično čuti z narodom.

ŠE O BELGIJSKIH KOMUNISTIH

Amsterdam. - Kakor poroča radio Brusel, so sporočili voditelji belgijskih odporiških skupin zavezniškimi ekspedicijskim silam v Belgiji, da bodo odložili orožje. Odporiške skupine, ki so poslane to vest šefu vojaške misije za Belgijo generalnemu majorju Erskineju, so prejele odgovor, da bodo vojaške oblasti takoj podvezle potrebne korake.

Stockholm. - V nekem komentarju k položaju v Belgiji označuje list »Pravda« razorožitev pristavev odporiškega gibanja kot »neupravičeno«, ker je razorožitev »najbolj odločnih in konsekvencnih nemških sovražnikov« nesmiselna, kakor dolgo še Nemci »ogrožajo« Belgijo.

KLAVZE. Na Ponikvah imajo nov terenski odbor, v katerem so izključno same tovarišice, ki jim stoji na čelu tovarišica Kofolovka iz Laz. Prejšnji terenski tovariši niso baje za nobeno rabo več, posebno odkar je Žefov Pepi — Simon — postavil rekord v pijančevanju. Celó do sedaj Pepiju naklonjeni tovariši in podaniki se pritožujejo nad njim in tarnajo nad tem »pijanim prašičem«, ko ga geruš po vsaki seji ali mitingu neusmiljeno vrže pod mizo. Tisti pa, ki jim je svoboda stopila že bolj v kolečke, menijo, da je vse to le nova taktika — menda strateška — pri osvoboditvi slovenskega naroda. Naj verjamemo prvim ali drugim? Menda bo najbolje, če se strinjamo z obojimi.

Novi odbor je seveda že na delu in pridno širi vest, da je tovarišica Marija Ana iz Prapretnega z odlično napravila izpit na visoki narodni šoli nekje na Hrvaškem in nikakor ni res, da bi bila padla v šoli na Čepovanu.

Zelo nas veseli, da celo take velike »ribe« zaidejo kdaj na Hrvaško ali pa vsaj na Kranjsko. Kadar so narodni tovariši odhajali v te kraje, so ljudje vedno uganili, da jih ne bo nikdar več »grelo sonce«. Iz srca želimo temu »babjemu krvniku«, da bi s svojo odliko še kar naprej ostala na Hrvaškem! Prav tako želijo Ponikveni tovariši Simcnu, če že ne hrvaško, pa vsaj kranjsko maturo! Cenjenim terenkam pa želimo, da bi do konca vztrajale na važnih mestih, ker že tudi zanje izpeta komšija sestavlja vprašanja, ki bodo kmalu na vrsti.

IZ ZUNANJEGA SVETA

Moskva proti De Gaulle in Pierlotu

Severnoameriški dopisniki poročajo iz Moskve, da se je uradno pričela izredno velika propagandistična gonja naperjena s strani moskovske Pravde proti De Gaulle in Pierlotu, Pravda ju imenuje kar maskirana fašista in reakcionarja, ker sta ukazala razorožiti tolovaje.

Kako delajo boljševiki v zasedeni Poljski

V kraju Krzeslin v lublinskem okraju so Sovjeti naredili koncentracijsko taborišče, kamor so internirali tiste Poljake, ki so se pod poveljstvom generala Bora uprli Nemcem v Varšavi pa se jim je posrečilo iz Varšave prebiti in se zateči k Rusom. Internirali so jih že nad 1500. Taborišče je osamljeno in zavarovano, tako da se ne more o njih skoraj ničesar zvedeti. Gotovo pa je, da jim dajo zelo malo jesti in da morajo ležati kar na golih tleh.

Stalin ne bo šel v London

Politični tednik Mundo iz Madrida piše o odločnici Stalinovi odklonitvi, da bi se udeležil mednarodnih razgovorov v Londonu ali pa kje drugje izven Rusije. Eni si razlagajo to tako, da se Stalin pač boji, da ne bi v času njegove odsotnosti izbruhnila v Moskvi revolucija naperjena proti njegovi diktaturi. Drugi pa pripisujejo tej odločni odklonitvi še globlji pomen.

Dvojna angleška igra

Angleški list »Daily Ekspres« je objavil, da morajo Angleži pozorno zasledovati razširjanje komunizma na evropski celini, ker ta predstavlja slab nauk in napačno filozofijo. Zato da je nevaren tudi britanskemu življenjskemu sistemu. »Daily Ekspres« povdarja izrečno, da noče imeti Anglija nobenih komunistov ali komunizmov.

Mi bi k temu pristavili samo to, da komunistov in komunizma tudi mi nočemo, zato naj v Londonu kar prenehajo s pozivi domobrancem, da naj se pridružijo partizanom. Sicer jih pa itak ne poslušamo.

Usoda grških upornikov

Agencija Reuter javlja iz Aten, da namerava angleški vrhovni poveljnik v Grčiji do 10. decembra izvesti demobilizacijo vseh grških odpornih sil. To je sporočil v ponedeljek grški ministrski predsednik Papandreu. Britanske patrulje so že razorožile odporiške sile v atenskih predmestjih.

Vojna bo še dolga

V nekem radijskem govoru je izjavil predsednik Roosevelt: »Vojna bo stala Zružene države samo meseca novembra 7 milijard 500 milijonov dolarjev. Prišlo pa bo še do mnogih težkih bitk. Pot, ki jo bo treba še prehoditi, bo še dolga in ne lahka!«

Trenja med Poljaki in Rusi

Ministrski predsednik poljske begunske vlade v Londonu Mykoleczak je odstopil od svojega mesta. Gotovi krogi trdijo, da se bo s tem razdor med Poljaki in Rusi, ki je bil že itak skoro nepremostljiv, še bolj povečal, kar bo boljševikom seveda v veliko korist.

ZANIMIVO ZA VSE

KANALSKI HRIBI. Tudi brigada Trieste je ob priliki padca Beograda povsod, kjerkoli ima večje edince, proslavila ta dan kot največji praznik. Da bi pa proslava prodrla tudi med širše kroge, zlasti med one, ki znajo samo slovensko, so jo poživili z alegoričnimi slikami. Najbolj posrečena je bila ta, da so zavili tovarišico v jugoslovansko in rdečo zastavo, jo zvezali ter je tako zvezana legla na tla. Nato sta prišla dva tovariša, prerezala vrvi in dvignila tovarišico visoko od tal, ona pa je z zmago-slavnim glasom zaklicala: Evviva Brgrado liberato!

Nesreča pa je hotela, da je padla tovarišici zastava raz telo in zbrano občinstvo se je zazrla v tovarišičino raztrgano zadnjo plat. Nihče, — tudi najbolj navdušeni terenci, — ni mogel vzdržati smeha pri tem res božanskem prizoru.

OSIŠČE BILJE—VRTOJBA. Na h terencev, njihovih tovarišev in tovarišic so polna usta svobode in žrtev in ogorčenja nad sodelovanjem z okupatorjem. A samo polna usta in nič drugega!

Žrtve za svobodo pa neprestano zahtevajo od drugih, sami jih ne marajo doprinesiti.

Kar se tiče sodelovanja z okupatorjem, morda samo kopanje jarkov, so tega na tihem zelo veseli, ker jim to sodelovanje nudi priliko, da se izognejo trpljenju in »žrtvam« po gozdovih.

So tihi, ti naši terenci, so!

KRAS. Ker so bile zadnje tedne na Vipavskem vse ceste zasedene od nemškega vojaštva, je popolnoma prenehal dovoz živil iz Furlanije, od koder so tolovaji več kot eno leto dobivati večji del hrane. Zaradi tega zaprtja so naznanili kmetom, da bodo revizije po domačih krajih kar najstrožje. Pravijo, da bodo kmetom odvzeli ves živež, pustili da ga jim bodo le za tri mesece.

CVETREZNIK. Slavna, od Angležev preskrbljena Titova armada, je že čisto na koncu. Skoraj vsa hrabra vojska nima več čevljev. Samo tisti, ki je na straži, ima privilegij, da je obut. Toda, čim zapusti stražo, mora čevlje sezuti in oddati naslednjemu stražarju. Pred ljudmi se izgovarjajo, da so obleke in čevlji v skladiščih ter da jih bodo razdelili šele tedaj, ko bodo prišli Angleži.

CVETREZNIK. Pri italijanski brigadi Trieste so uvedli novo telesno kazen. Dve tovarišici, doma daleč od juga, sta namreč prišli te dni v zameri pri bataljonskem poveljniku. Za kazni so ju zvezali in ju privezali k drevesu, da sta tam več ur viseli v svaričen zglede. Njužno vpitje »mama mia«, ki se je slišalo daleč na okoli, ni niti malo omehalo strogega in ljubosumnega poveljnika.

POSTOJNA. Čim je postojenski VOS videl, da je prišlo v Postojno in okolico večje število srbskih prostovoljcev, mu je postalo vrže pod nogami in jo je pobjesil v gozdove. Srbski dobrovoljci pa pravijo, da bo to slavne obveščevalce tudi tam postrelili.

BORJANA. Vdovi Kuščerjevi iz Borjane so te dni tovariši odvedli edino kravico iz hleva. Pa naj še kdo reče, da partizani ne pomagajo revežem!

LOKOVEC. Glavnega terenca Kopicarja je komandant italijanske brigade Trieste zaprl za več dni, ker je zahteval, da naj se vrši komunistični miting v slovenskem jeziku. In vsi tovariši »naše narodno osvobodilne vojske« niso hoteli zastaviti svojega tako in tolikokrat opevanega junaštva, da bi zaslužnemu tovarišu Kopicarju pomagali in ga osvobodili.

TOLČE. Tolovaji so popolnoma opadli marljivega krojača Dušo Viktorja, da bo tako tudi on deležen njihovega novega »socialnega reda«.

KOBARIŠKI KOT. Od tam nam pošiljajo prav zanimive novice. Tako na primer so skoraj vsi fantje iz Logov ušli od tolovajev ter se lotili resnega dela na varnem. Prav isto so storili Borjanci. Prevdarni Sejani pa so si pomagali na poseben način, da so se rešili ferdamane svobode. Številni skrivači okrog Sedla čakajo ugodne prilike, da bodo šli za Borjanci delat in bodo tako živeli, če že ne komodno, vsaj človeka dostojno življenje. Kar se Breginja tiče, so tam sili tolovajev do grla. Tam tudi ne žalujejo preveč po svojem rojaku terencu in narodnem poslancu OF, Borjančiču, ki je 31. oktobra dal težak odgovor za vse svoje brezvestno delovanje.

Se krha, se krha, — tolovajska mrha!

BILJE. Tolovaji so streljali na italijansko goriško mestno stražo, ki nadzoruje dela pri Vrtojbi. Pozneje so se prišli opravičiti: Oprostite, smo mislili, da so domobranci.

NA POLOZAJU. Nekdo nam je prišel povedati, da je na »osvobojenem« ozemlju že toliko novorojenčkov — partizančkov, da bi lahko iz njih sestavili celo brigado!

KOBARID. Jeronov Tonči je čisto pravilno povedal: Osvobodilna fronta bi se morala imenovati komunistična fronta.

Da, če bi vsi pri nas tako vedeli in mislili pa ne bi bilo toliko hudega!

ŠEMPAS. Šempaski terenci in terenke si kopičijo nevenljivo slavo v borbi zoper okupatorja. Še pozni rodovi bodo govorili o njih po vsej Vipavski dolini. Še tam gori po Angelski gori in Črnem vrhu se bo bajalo o njihovih junaških podvigih. In če se nam bo rodil nov France Bevk, bo pisal o njih kot o vitezih, a njihova slava bo večja kot onih iz srednjega veka, o katerih naš Bevk piše, kako so prežali ob cestah v zasedah, kako so ropali, kako so po drugih strani živeli v najlepših odnosjih z onimi, ki bi morali narediti v deželi red in mir. Da, novi romanopisec bo imel obilo gradiva, če se bo ohranilo le nekaj slik in epizod, ki se odigravajo dan za dnem na cesti okrog Šempasa. Za zgled naj navedemo samo eno:

Mati z Angelske gore je hotela preskrbeti otrokom obleke in obutev za zimo. Ker pa se v Gorici dobi vse samo še za naturalije, je naprosila pri dobrih sosedih 2 kg masla in se peš napotila v Gorico. Do Šempasa je mirno prišla, tam jo je ustavila mlada punčara in ji vzela maslo, češ da ga nosi za okupatorja, a slavna NOV da mora stradati po gozdovih. Zaman sta bila jok in prošnje revne matere. Tovarišica je bila neusmiljena. Zanimivo pa je, da so čez nekaj dni isto tovarišico videli v Gorici v trgovini, kako je barantala morda za isto (ukradeno) maslo.

ZABLJE. »Če bodo prišli Angleži, jih bomo pustili naprej, mi sami pa bomo ostali zadaj in neovirano klali belogardiste.« To je danes ves program za bodočnost, kakor so si ga umislili komunistični terenci po Vipavskem.

ČEPOVAN. Od tam in drugod z osvobojenega ozemlja nam ljudje pripovedujejo o izredno čudni vojski, ki se klata okoli. Menda so to mlada dekleta, ki so blagoslovljena od Titovega naraščaja, pa jih je NOV izločila iz svojih edinic, da ne bi preveč trpela na »ugledu«. To so res čudne reči in se slišijo še bolj čudno kot kakva propaganda. Zalostno pa je, da je to čista resnica.

Matere! Ali ste zdaj uvidele in spoznale, v kakšno nesrečo in v kako lepo družino ste pustile iti ali celo same silile svoje hčere. Zdaj se z njimi slabše godi kot s prešušnicami, kajti klatiti se morajo po neznanem svetu in to v takem stanu!

KOMEN. Na mitingu pri Komnu so »tovariši« tudi plesali. Tudi verski referent Černetič je malo pozkusil. Eden vljudnih tovarišev je pravilno pripomnil: »Far, kaj pa laziš za nami! Najprej bo konec tebe, potem šele drugih.«

VRHPOLJE. Šele sedaj se je izvedelo, kako nečloveško so partizani mučili nekoga mladega dekleta, katere imena zaradi razmer se ne smemo povedati. Ko so jo odpeljali v gozd, so jo najprej pretepali, potem so ji odrezali desno roko, ji iztaknili oči, izrezali jezik in jo šele po dvehurnem mučenju umorili.

Tiska tiskarna IV,2 v Gorici — Odgovorni urednik: France Koren

Tolminska pošta

Dragi Tolminci!

Z veseljem sem prejel nekaj Vaših pisem. Kar lepo in navdušeno ste mi pisali, samo neki »nečak« je zelo hud name. Tudi nad domobranci se jezi in pravi, da so »uničevalci tolovajev« ter jih zmerja s psi.

Dragi »nečak!« Da so domobranci uničevalci tolovajev, imaš čisto prav, a pozabil si povedati, da so partizani uničevalci našega naroda. Le pomisli pa boš videl, da je res. Tudi kot pse lahko imenuješ domobrance, če seveda v zameš v tem smislu, da preganjajo in zasledujejo boječe zajce po gozdovih. Da so šli iz Tolmina, je bilo to zato, ker so drugje bolj potrebni. Kaj pa veš, če se ne bodo lepega dne vrnili? Kar se tiče Tvoje pisave, so mi učeni gospodje povedali, da si že nekoč pisal v imenu vipavske matere. Če se Ti zdi vsa stvar nevarna, mi takoj piši! Stric Janez poreče tudi zate dobro besedo.

Tudi ti dobrohotno svetujem, da ne pravi nikomur, kaj in kako si pisal, tudi najbolj zaupnemu prijatelju ne, kajti počasi se lahko zve, kdo si, če si res nečak ali morda nečakinja.

Za Tvoje pozdrave pristrčna hvala! Morda bo prišel čas, ko mi jih boš poslal še več, lepše in odkritosrčneje, se podpisal s pravim imenom, zraven pa dodal: »nekdanji nečak.« Če resnično ljubiš svoj narod in dom, če imaš res dobro voljo, iskati resnico in jo tudi priznati, se bo to gotovo zgodilo. Tvojim napakam ne zamerim, upam pa, da se boš prav pridno učil slovenščino in spoznal pravega slovenskega duha, da boš tako v besedi in dejanju izpričeval domovinsko ljubezen.

Tebe in vse Tolmince prav lepo pozdravljam
Vaš vdani

stric Janez